

THE LAST DUEL

Štúdio 20th Century Studios a režisér Ridley Scott prinášajú *Posledný súboj*, strhujúci príbeh zrady a pomsty na pozadí surovostí Francúzska v 14. storočí. Historická dráma sa zakladá na skutočných udalostiach a rozpletá dávne domnienky o poslednom oficiálnom súboji, ktorý sa odohral vo Francúzsku medzi Jeanom de Carrouges a Jacquesom Le Gris, dvoma priateľmi, z ktorých sa stali ľúti nepriatelia.

V *Poslednom súboji* hrá držiteľ Oscara Matt Damon (*Dobry Will Hunting*, *Le Mans 66*), Adam Driver, dvakrát nominovaný na Cenu akademie (*Manželská história*, *BlackKklansman*), držiteľka Emmy Jodie Comer (*Na muške*, *Free Guy*) a dvojnásobný držiteľ Oscara Ben Affleck (*Argo*, *Dobry Will Hunting*). Film režíroval Ridley Scott, štyrikrát nominovaný na Cenu akademie (*Martan*, *Čierny jastrab zostrelý*, *Gladiátor*, *Thelma a Luise*).

Autormi scenára sú Nicole Holofcener, nominovaná na Oscara (*Odpustíte mi niekedy?*), Ben Affleck a Matt Damon, napísali ho podľa knihy Erica Jagera. Producentmi filmu sú Ridley Scott, p. g. a., Kevin J. Walsh, p.g.a. (*Miesto pri mori*), Jennifer Fox, p.g.a. (*Sliedič*), Nicole Holofcener, p.g.a., Matt Damon, p.g.a., Ben Affleck, p.g.a., a okrem nich Kevin Halloran (*Le Mans 66*), Drew Vinton (*Zaslúbená krajina*), Madison Ainley (*Justice League*) ako výkonní producenti.

~ PRÍBEH STARÝ STOROČIA ~

Francúzsko 1386. Násilie a zničujúca sila storočnej vojny s Anglickom pohltili krajinu. Jean de Carrouges (Matt Damon) je uznávaný rytier z Normandie, potomok šľachtického rodu, známy svojou chabrosťou a obratnosťou na bojovom poli. Jeho priateľ Jacques Le Gris (Adam Driver), syn normandského panoša a dvoran, sa vďaka svojej inteligencii a výrečnosti stáva obdivovaným členom dvora. Keď sa gróf Pierre d'Alençon (Ben Affleck), kráľov bratranec a barón na dvore v Argentane, postaví na stranu Jacquesa Le Gris v spore o pozemok, Le Gris začne spoločenský stúpať, z čoho je Carrouges zhrozený. Ich vzťah sa ešte väčšmi pokazí, keď Pierre poverí Jacquesa vedením svojho účtovníctva a Jeana pre jeho narcizmus a neuváženosť vylúčia z dvora.

Carrouges ide ďalej napriek nespravodlivosti, ožení sa s Marguerite (Jodie Comer), krásnou, múdrou a svojhlavou dcérou sira Roberta de Thibouville (Nathaniel Parker), ktorá mu prinesie celkom slušné veno. O rok nato predstaví svoju manželku Jacquesovi, ešte očarujúcejšiemu a arogantnejšiemu než kedysi, a rivali sa pomeria. Carrouges naďalej bojuje za svoju vlasť, a keď sa vráti po veľmi bolestivej porážke, zistí, že Marguerite medzitým brutálne napadol Le Gris, ktorý toto obvinenie popiera. Marguerite odmieta mlčať, obviní násilníka, čo bol v tých časoch veľmi

odvážny prejav vzdoru, a ohrozí tak vlastný život. Carrouges chce zmierniť hanbu, ktorú tým uvrhla na ich rodinu, a prednesie prípad pred dvorom v Argentane, no keď si Pierre vypočuje obe strany, postaví sa opäť na stranu Jacquesa Le Gris. Carrouges sa vyberie do Palais de Justice v Paríži, kde žiada o vypočutie a kráľ Karol VI. (Alex Lawther) súhlasí so súdom v súboji na život a na smrť, čím odovzdáva osud všetkých troch aktérov do rúk božích.

Výpravná dráma, ktorá ponúka námety k zamysleniu, rozpráva príbeh z troch pohľadov, skúma všadeprítomnú moc mužov, krehkosť spravodlivosti, silu a odvahu jednej ženy, ktorá stojí sama v službe pravde.

~ ROZPOVEDANIE PRÍBEHU ~

Podmanivá kniha Erica Jagera z roku 2004 *Posledný súboj: Skutočný príbeh zločinu, škandálu a súdu v súboji v stredovekom Francúzsku* (The Last Duel: A True Story of Crime, Scandal, and Trial by Combat in Medieval France) sa zakladá na skutočnom príbehu a vychádza z historických materiálov o legendárnom súboji na život a na smrť, poslednom oficiálne zaznamenanom súboji tohto druhu. V knihe je stredovek pozoruhodne živý a detailný.

Keď sa etiketa, spoločenské ambície a spravodlivosť riadili kódexom rytierstva, následky vzdoru voči vtedajším inštitúciám – cirkev, šľachta a neplnoletý kráľ – mohli byť vážne. Pre ženu, ktorá v tých násilných časoch nemala bez podpory manžela žiadne právne postavenie, bolo riziko ešte oveľa väčšie.

Jager v rámci desaťročného výskumu vyhľadával, prekladal a skúmal stáročia staré záznamy – všetko od kroník cez právne dokumenty a listy vlastníctva až po vojenské príjmy, architektonické nákresy a historické mapy. „Zistil som, že niektoré dokumenty obsahujú chyby alebo v nich niečo chýba. Viaceré dokumenty sa úplne prehliadli alebo sa spomínajú iba na veľmi obskúrnych miestach a historici a učitelia ich očividne nebrali do úvahy pri skúmaní tohto prípadu,“ hovorí Jager. „Prvé veľké prekvapenie pre mňa bolo, že to, čo historici a právni znalci tvrdia už storočia – že Marguerite sa mýlila či dokonca že klamala – zjavne nie je pravda.“

Autor sa veľakrát vybral priamo do Normandie, navštívil hrad, kde žila rodina Jeana de Carrouges, kráľovský palác, kde sa zišiel Parlement, aby si vypočul žiadosť o duel, aj Saint-Martin des Champs (starý kláštor, ktorý vybavili tak, ako sa v ňom mohol súboj odohrať). Jagerovi sa dokonca podarilo nahliadnuť do originálneho rukopisného záznamu výpovede, ktorý bol vďaka pevnému pergamentu, používanému v štrnástom storočí, veľmi dobre zachovaný a jasne čitateľný.

„Na súboj sa spomína ako na starú rodinnú tragédiu,“ vraví Jager. „Je súčasťou histórie Normandie, súčasťou tamojšieho života. Organizujú sa tam slávnosti, kde nadšenci rekonštruujú tento duel. Ľudia tam žijú spätí s históriou, fascinuje ich.“

Jagerova kniha si získala uznanie pre svoje uveriteľné, detailné opisy legendárneho súboja a udalostí, ktoré mu predchádzali. Zaujala Matta Damona, ktorý okamžite videl jej filmový potenciál a predstavil si ho pod taktovkou Ridleyho Scotta, s ktorým spolupracoval v roku 2015

na filme *Martan*, poznal jeho vizuálny cit a skúsenosti s veľkými historickými drámami za jeho dlhoročné pôsobenie v Hollywoode, čo sa výborne hodilo k príbehu. Damon sa spojil s Benom Affleckom, s ktorým sú priatelia už vyše 40 rokov.

Niekoľko mesiacov rokovali s niekoľkými výbornými scenáristami, no nakoniec sa rozhodli, že sa do scenára pustia sami. „Vedeli sme, že je to úžasný príbeh, otázkou bolo, ako ho podať naozaj zaujímavo,“ vraví Damon. „Vtedy nám napadlo prerozprávať ho z rôznych perspektív na princípe navnadenia a odhalenia: dve tretiny filmu sú z pohľadu dvoch mužov, len aby ste nakoniec zistili, že skutočnou hrdinkou celého príbehu je žena.“

Damon a Affleck na scenári spolupracovali s Nicole Holofcener, autorkou a režisérkou, pričom sa každý z nich ujal pohľadu jednej postavy, aby hodnoverne zachytili všetky tri hlasy. „Zapojila som sa do toho, pretože Matt ani Ben nie sú ženy. Niežeby nevedeli napísať strhujúcu ženskú postavu, veľa mužov to dokáže, ale myslím si, že práve toto mohol byť môj prínos: môj ženský pohľad, iná perspektíva a iný hlas,“ vraví Holofcener.

Muži ako Jean de Carrouges a Jacques Le Gris boli hrdinovia vlastných príbehov, ale ako rozprávači historických udalostí boli nespoľahliví. Margueritin pohľad je kľúčový, ponúka potrebnú nápravu mužského neohrozeného vnímania seba a sveta vôkol.

„Títo muži sa narodili uprostred storočnej vojny. Poznali iba život plný neuveriteľného násillia, znásillňovanie a plienenie tvorili jeho neoddeliteľnú súčasť, boli to – a dodnes sú – nástroje vojny, takže pri čítaní knihy som mal pocit, že iba príbeh tej ženy stojí za prerozprávanie, jej neuveriteľná odvaha pod takým obrovským tlakom, keď ju vypočúvali, ako ju vypočúvali, zahanbili ju a ponížili, no neustúpila a aj v takom svete dokázala povedať pravdu o tom, čo sa jej stalo,“ vraví Damon.

Keď je Marguerite de Carrouges znásillnená, je to traumatizujúce na mnohých úrovniach. Holofcener vraví: „Po znásillnení sa pre Marguerite úplne zmení celý jej svet. Vtedy to bol vrchol života ženy, pretože nemala žiadne práva, žiadnu moc a zaobchádzali s ňou ako s kusom mäsa, aj jej manžel. Znásilnenie bola posledná kvapka. Podľa mňa jej bolo jedno, ako dopadne, keď povie pravdu. Vedela, že ju môže zabiť, keď to čo i len vysloví, vedela, že sa to skončí, ako sa to skončí, a ona nemá v tom celom žiadne slovo.“

„Prizná sa manželovi, že bola znásillnená, čo bolo v štrnástom storočí vo Francúzsku pre ženu neuveriteľne odvážne a riskantné rozhodnutie,“ hovorí producent Kevin J. Walsh. „Ženy v tom čase nemali skoro žiadne spoločenské práva, obyčajne boli v poručníctve mužov. Ženy, ktoré našli odvahu prehovoriť o sexuálnom napadnutí, boli ďalej vystavené násilliu zo strany manžela aj celej spoločnosti, obviňovali ich z nevery, promiskuity a neposlušnosti. Vzhľadom na tieto vážne hrozby bolo Margueritino rozhodnutie povedať pravdu ešte hrdinskejšie.“

Affleck dodáva: „Zistili sme, že mnohé aspekty formálneho, uzákoneného partiarchátu západnej Európy štrnásteho storočia sú stále v pozostatkoch prítomné (občas dokonca takmer bezo zmeny) v dnešnej spoločnosti. Ďalej sme chceli zistiť, aký silný vplyv majú aj naďalej inštitúcie, prevládajúca kultúra a spoločenské normy na to, ako jednotlivec vníma realitu, preskúmať

myšlienku, že tieto faktory môžu za veľmi odlišné historické opisy z tých čias, ako aj využiť perspektívu, aby sme zdramatizovali súkromné okamihy, ktoré dejiny nezachytávajú.“

~ZOZÁKULISIA~

Nakrúcanie *Posledného súboja* prebiehalo v roku 2020 na viacerých úchvatných lokáciách vo Francúzsku a v Írsku. Niektoré najpôsobivejšie a najzachovalejšie francúzske hrady poslúžili ako pozadie tohto pútavého príbehu, ich stredovekú veľkoleposť im starostlivou prácou vrátil tím šikovných ľudí: hlavný kameraman Dariusz Wolski, ASC, nominovaný na Cenu akadémie (*Správy zo sveta*), umelecký režisér Arthur Max nominovaný na Oscara (*Marťan*), vedúca strihu Claire Simpson, držiteľka Oscara (*Čata*), kostýmová dizajnérka Janty Yates, držiteľka Ceny akadémie (*Gladiátor*), skladateľ Harry Gregson-Williams (*Mulan*) a vizuálne efekty mali na starosti Gary Brozenich (*Vládkyňa zla*, *Piráti z Karibiku: Salazarova pomsta*) a Jessica Norman (*Wonder Woman*, *Svetová vojna Z*).